

טור מדד השלום – אוגוסט 2015

פרופ' אפרים יער ופרופ' תמר הרמן

סקר מדד השלום התמקד החודש בשני נושאים: המאבק של ראש הממשלה נתניהו להכשלתו בקונגרס האמריקאי של הסכם הגרעין עם איראן (מאבק שבעת כתיבת הדברים כבר ידוע שלא נשא פרי אך לא כן בעת עריכת הסקר), והבטים שונים של יחסי ישראל וחמאס בעזה, כולל תוצאות מבצע "צוק איתן".

מניעת הסכם הגרעין עם איראן – עוד לפני שהתברר שהמאמצים של נתניהו למניעת ההסכם נכשלו, רוב גדול בציבור היהודי (64%) לא האמין כי למאבק שראש הממשלה ניהל בקונגרס היה סיכוי להצליח. יתר על כן, הדעה הרווחת היא שמאבקו של נתניהו גבה, לדעת הציבור היהודי, מחיר כבד מבחינת היחסים בין ישראל וארה"ב ובמידה מסוימת גם מבחינת יחסי ישראל ויהדות ארה"ב. באשר ליחסים עם ארה"ב, 48% חשבו שהקמפיין של נתניהו יזיק, ואילו 37% העריכו שהוא לא ישפיע לכאן ולכאן. 8% בלבד חשבו שהמאבק תורם ליחסים בין המדינות. רוב גדול במיוחד למי שסבורים כי הקמפיין של נתניהו יזיק ליחסים ישראל-ארה"ב מצאנו בקרב מצביעי מרצ (85%), המחנה הציוני (72%) ויש עתיד (68%). ביחס להשפעתו הצפויה של הקמפיין על היחסים בין ישראל ליהדות ארה"ב הרי שהשיעור הגבוה יותר (43%) צפו שהוא לא ישפיע לכאן או לכאן ואילו 29% העריכו שהוא ישפיע לרעה על היחסים האלה. 17% חשבו שהמאבק תורם ליחסיה של ישראל עם תפוצה זו. בשאלה האחרונה רק בקרב מצביעי מרצ מצאנו רוב של ממש (71%) שסברו כי המאבק של נתניהו למניעת ההסכם יזיק ליחסי ישראל ויהדות ארה"ב.

האיום האיראני - למרות ההערכות בדבר חוסר התוחלת של המאבק של נתניהו והמחירים שהוא עתיד לגבות, נראה שהציבור היהודי רואה את ההגיון במאמצי ראש הממשלה. רוב מכריע (73%) בטוח או די בטוח שנתניהו צודק כאשר הוא מתאר את ההסכם עם איראן כאיום קיומי על ישראל. גם בעניין זה מצביעי מרצ הם חריגים, שכן רוב עצום מהם (90%) סבורים שנתניהו אינו צודק כשהוא מתאר את ההסכם כאיום קיומי לישראל. בקרב מצביעי כל שאר המפלגות, כולל המחנה הציוני, הרוב הוא בכיוון ההפוך, כלומר מסכים עם הערכתו של ראש הממשלה. רוב גדול עוד יותר (78%) סבור שאיראן לא תקיים באמת את התחייבויותיה במסגרת ההסכם. בקרב הערבים הקבוצה הגדולה ביותר (45.5%) מעריכה כי נתניהו אינו צודק כשהוא מתאר את ההסכם עם איראן כאיום קיומי על ישראל. בשאלה האם איראן תעמוד בהתחייבויותיה ציבור זה נחלק כמעט באופן שווה לשלושה חלקים: מי שלא יודעים, מי שחושבים שהתשובה חיובית ומי שחושבים שהיא שלילית.

יחסי ישראל-ארה"ב - התפלגות דעות פחות ברורה קיימת בשאלה האם ישראל צודקת או לא צודקת בסירובה לנהל דיונים עם ארה"ב על האמצעים שזו תעמיד לרשותה כדי להבטיח שההסכם עם איראן לא יפגע בביטחון ישראל: 46.5% חושבים שעמדת ישראל נכונה, שעה ש-37% גורסים ההיפך. אולם בין אם ישראל צודקת או שאינה צודקת בהתנהלותה זו מול ארה"ב,

הציבור היהודי אינו קונה את העמדה שמנסה ההנהגה בירושלים לחדר כאילו האמריקנים הפנו כאן עורף ישראל: למעשה, שני שלישים בציבור היהודי (66%) חושבים שהממשל האמריקאי מחויב כיום לשמירה על ביטחונה של ישראל. רק בקרב מצביעי שס וישראל ביתנו מצאנו רוב החושבים ההיפך, כלומר שהממשל האמריקני אינו מחויב לביטחונה של ישראל (בהתאמה, 71% ו-54%).

הסכם עם חמאס - על רקע הדיווחים בתקשורת שישראל מקיימת מאחורי הקלעים משא ומתן עם חמאס, שאלנו: "האם אתה תומך או מתנגד לכך שישראל תחתום הסכם הפסקת אש ארוך טווח עם תנועת החמאס, שבמסגרתו ישראל תאפשר לחמאס גישה לנמל ימי ותפתח את מעברי הסחורות לרצועת עזה?" עמדת הציבור היהודי בשאלה זו שלילית באופן נחרץ: 70% מתנגדים להסכם כזה. ניתוח התשובות לפי הצבעה לכנסת בבחירות האחרונות העלה הבדלים משמעותיים: אצל מצביעי מרצ והמחנה הציוני מצאנו רוב למי שהיו בעד חתימת הסכם כזה (בהתאמה 76% ו-60%). בקרב מצביעי כל שאר המפלגות הציוניות, הרוב ברור היה נגד הסכם עם תנועת החמאס לפי המתווה שהצגנו לעיל. בקרב הציבור הערבי יש רוב ברור בעד חתימת הסכם כזה – 85%.

ברוח דומה, אם כי ברוב קטן יותר, 57% מהיהודים חושבים שחמאס אינו מעוניין כיום לשמור על השקט בגבול ישראל. גם כאן הערכת מצביעי מרצ והמחנה הציוני שונה מאשר הערכת מצביעי כל שאר המפלגות: רוב מהם סבורים כי חמאס מעוניין דווקא בשקט (מרצ - 65%, המחנה הציוני - 51%). בשאלה זו בקרב הערבים השיעור הגבוה ביותר היה של ה"לא יודעים" (45%), כשבין בעלי הדעה הכף נטתה לטובת מי שסבורים כי חמאס מעוניין לשמור על שקט (36%).

אשר לשאלה האם חמאס מסוגל או לא מסוגל לשלוט בארגונים האחרים הפעילים היום בעזה, הדעות בציבור היהודי חצויות: 47% חושבים או בטוחים שהוא מסוגל ואילו 46% חושבים או בטוחים שאינו מסוגל. חריגים לעניין זה הם מצביעי שס והליכוד, שרובם סבורים כי חמאס אינו יכול לשלוט בארגונים האחרים (שס - 62%, הליכוד - 52%). גם כאן בקרב הערבים הקבוצה הגדולה ביותר היתה של מי שאינם יודעים (40%). ואולם, בקרב בעלי הדעה השיעור הגבוה יותר היה של מי שסברו שהוא אכן מסוגל לשלוט בארגונים האחרים בעזה (37.5%).

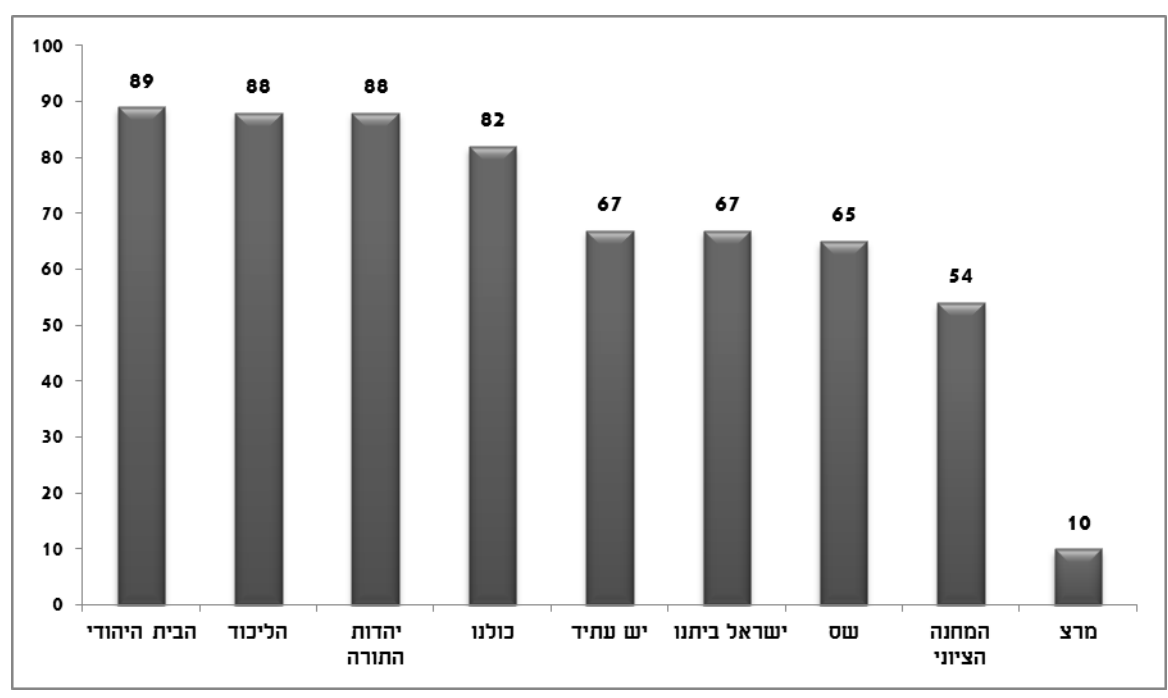
מבצע צוק איתן בדיעבד - כיצד מעריך הציבור היהודי את ההחלטה לצאת למבצע צוק איתן ואת תוצאותיה בחלוף כשנה? הסקר מורה כי גם כיום שוררת בציבור היהודי הסכמה רחבה (80%) שההחלטה של ישראל לצאת למבצע הייתה נכונה. המפלגה הציונית היחידה שדעת רוב מצביעיה היא שלילית בעניין היציאה למבצע היא מרצ (62% חושבים שההחלטה היתה לא נכונה). גם בקרב הערבים רוב ברור (69%) סבורים כי ההחלטה לצאת למבצע צוק איתן הייתה לא נכונה.

ביחס להערכת תוצאות המבצע, הציבור היהודי חצוי: 50% מגדירים את התוצאות די טובות או טובות מאד ואילו 47% מגדירים אותן בכלל לא טובות או לא כל כך טובות. בעניין תוצאות המבצע, הרי שיש רוב בקרב מצביעי מרצ והמחנה הציוני כי הן לא היו טובות (מרצ - 70%, המחנה הציוני - 62.5%). כנראה בעקבות עמדתו הנחרצת של מנהיג המפלגה ליברמן, גם בקרב מצביעי ישראל ביתנו יש רוב (56%) המעריכים בשלילה את תוצאות צוק איתן, ואולם, מן הסתם הסיבות

לכך שונות, אם לא הפוכות, מאלה של מצביעי השמאל. כשלושה רבעים (73.5%) מן הערבים מעריכים את תוצאות המבצע כלא טובות.

מדד המשא ומתן – 47.5 (יהודים – 44.7)

תרשים החודש: עד כמה אתה בטוח או לא בטוח שראש הממשלה נתניהו צודק כאשר הוא מתאר את הסכם הגרעין עם איראן כאיום קיומי על ישראל? (% בטוח שכן וחושב שכן, לפי הצבעה בבחירות 2015, יהודים)

מדד השלום נערך בחסות תכנית אוונס לגישור ופתרון סכסוכים (אוניברסיטת תל אביב) ומרכז גוטמן לסקרים של המכון הישראלי לדמוקרטיה. הסקר נערך בטלפון על ידי מכון המחקר "מדגם" בתאריכים 30-31 באוגוסט 2015, בקרב 600 מרואיינים, המהווים מדגם ארצי מייצג של כלל האוכלוסייה הבוגרת בישראל בגילאי 18 ומעלה. טעות הדגימה המרבית לכלל המדגם - $\pm 4.1\%$ ברמת בטחון של 95%. עיבודים סטטיסטיים: גבי יסמין אלקלעי. <http://www.peaceindex.org>